

ERENG

F. LITV.

Nr. 8 OKTOOBER 1939

S I S U :

P a u l V a h i — Uutes oludes.

K a r l L a a n e — Märkmeid Soome-matkalt II.

Eesti Haridusliit 1938/39. tegevusaastal.

K a r l L a a n e — Õpiringide tegevuse ülevaade
1938/39. tegevusaastal. (Järgneb.)

E. O. — Raamatukoguhoidjate kongressilt. (Järgneb.)

H. L e p a m ä e — Populaarteaduse populaarsusest.

Noorsugu ja vabaharidustöö.

Mitmesugust.

ARIENG

× VABAHARIDUSTÖÖ JA MAATEATRI AJAKIRI ×

Pea- ja vastutav toimetaja Evald Vender. Tegev toimetaja Leo Soonpää.
Väljaandja EESTI HARIDUSLIIT. Toimetus ja talitus: Tallinn, Uus tn. 2, tel. 452-64.
Ilmub kord kuus, väljaarvatud 2 suvekuud. Tellimishind: 2 kr. aastas, 1 kr. poolaastas.
Üksiknumber 25 senti.

Nr. 8

25. oktoobril 1939

XIII aastakäik

Paul Vahi

Uutes oludes

Kaasaeg on asetanud kogu maailma raskete katsumiste ette. Kui muutunud olukorrad hulk aega piirdusid peamiselt Kesk- ja Lääne-Euroopas, siis kõige hiljutisemad sündmused on endaga kaasa toonud suuri muutusi ka Eesti elus. Viimaste nädalate rahvusvaheliste lepete alusel on Eesti astunud uutesse olukordadesse ja, võiksime ütelda, ka osalt muutunud teedele.

Kuna aga rahva kui elava organismi edasiarendamine eeldab tööd ja tegutsemist igas olukorras, siis ei saa peatumist olla ka Eesti elus kaasaja erakordsusist hoolimata. Selles põhimõttes ei võigi olla mingit kaksipidi arvamist.

Mis puutub aga töö tegelikkusse, siis on siin tarviline võimalikult kiiresti kohaneda uutele olukordadele. Mida kiiremini seda eluõigelt suudetakse, seda paremad tulemused saavutatakse.

Kõik eelöeldu maksab ka meie vabaharidusliku tegutsemise ning üldse meie rahvakasvatuse kohta.

Kuna vabaharidustöö kõrgeimaks ülesandeks peab olema ühiskondliku elu kujundamine rahva vaimse ja kultuurilise ühtluse suunas*) ja kuna Eesti vabaharidustöö on

*) A. Leinjärv, „Eesti vabahariduspoliitika sihtjooni“ — „Eesti kool“ nr. 2, 1939.

inimesekasvatus ning ühel ja samal ajal ja igal momendil ka kodaniku kasvatus Eesti riiklikule ühiskonnale**), siis on selge, et nende põhinoüete asetamisest aegade erakordsuse projektsiooni kergivad selgesti esile juhtmõtted meie vaimseks tegutsemiseks.

Kõigepealt on oluline, et meie riigielu juhid on leidnud rahva elu seisukohalt õige tee vahekordade korraldamisel oma idanaabriga. Meie poolt on idanaabri elulistele huvidele tunnustust avaldatud ja temale võimalust mööda vastu tuldud. Seega on eestlased valmis olnud oma naaberrahva vastu pidevamalt avaldama seda respekti, mille saatel meil alati on otsekoheselt suhtunud kõigile naabreile.

Et aga igasuguste lepingute jõuspüsimine pealeselle eeldab veel vastastikust usaldust, usaldust selle sõna sügavamas mõttes, siis on arusaadav, missugust kaalu ning tähtsust uued olukorrad omavad sisuliselt.

Sedamööda ei tohi meie elu ja selle hulgas ka vabahariduslikku tegutsemist uutes oludes kanda mingisugune tardumus ega halvatusemeeloolu. Sellele ei tohi meie rahvas oma hinges tulevastel päevadel aset anda. Samuti ei saa kõne alla tulla see, nagu

**) Sealsamas.

peaksime me oma respektitunnetes laskuma seesuguse heanaaberlikkuseni, mida võiks iseloomustada kui lõmitamist. Heanaaberlikkus on heanaaberlikkus ja respekt on respekt, kuid kõike seda peab kandma vastastikune usaldus. Vastastikusel usaldusel omakorda peavad sisuliselt põhjenema ka kummagi lepinguosalise vastastikused lubadused ning kinnitused austada täiel määral teise poole sisemise elu ning riikliku korralduse puutumatumust. Selles küsimuses on meie õiguseks ning kohuseks nim. normi tegelikku teostamist nõuda suurima põhjalikkuse ning täielikkusega. Kindel joon siin peab kajastuma kahtlemata meiegi kõikides ettevõtmistes ja — mis eriti oluline — ka meie vaimseis avaldusis, seega siis ka vahahariduslikus rahva vaimu kujundamises.

Muidugi mõista, rohkem kontrolli ning suuremat vastutustunnet toob uus olukord endaga ühes, kus ei saa laskuda mingi forsseeritud rahvusluseni, ka mitte hurraa-patriotismi, kuid ikkagi jääb maksvaks: mitte mingit lõmitamist ega kahtlemist nendes põhiväärtustes, mis saatuslikkuse järjekindlusega ning raudse rahuga märgib eestlaste kuuluvust eestilise elutunnetuse piiridesse. Selle elutunnetuse süvendajaks tuleb võtta teadmine, mis Eesti praegune olemine viib pragmaatilisse seosesse möödunud aastaste aastakümnete ja aastasadadega. Siin aga piilk avardub kohe nägema eesti rahva eksisteerimis- ning edasikestmisjõudu, mis just ajaloolises perspektiivis õigustab meie tuleviku elutegevust, sest kõigist ajaloolisist raskusist hoolimata eesti rahvas on suutnud end püsti ja elus hoida, mis sellasena on juba omaette väärtus. Ainult et elava ini-

mese, inimjõu säilitamise ja hoidmise küsimus ühes seda soodustavate ja edasiviivate teguritega ja mõtetega tuleb ausse tõsta, on kõigile lisaks iseenesestmõistetav. Seda põhjusel, et elus pole otsustajaks mitte üksnes kvaliteet, vaid et rahva arvuline kvantiteet on samuti väga olulise tähtsusega.

Kõigi nende eluliste põhitõdede süvendus ongi, mis peab märkima meie vahaharidusliku tegetsemise praegusi, kuid ka edaspidiste tegevuste tunnusooni. See kõik viib eesti elu sügavama mõistmiseni, sisussetunngimiseni, kuid eesti rahva edasielamise ja riikliku iseolemise seisukohalt see on praegu tähtsam kui võib-olla kunagi enne.

Niisiis, ei mingit tardumust ega kõhklemist, vaid enesekindlust, julgust, rahvuslikult eluõigustatud enesetunnet ja kõigi rahva elu soodustavate nõuete rakendamist vajab edaspidine töö.

Mis puutub edasistesse nõuetesse üksikute inimeste vahekordade alal, siis tõuseb siin tarvidus eestlastevahelise ühis- ning koostöö rõhutamiseks. Tuleviku read eestlastel saavad kahtlemata olema tihedamad kui kunagi enne, kusjuures otsekui summeerivaks aksioomiks jääb see: kes oma võimeis on tugevamad ja suutlikumad ja kelle tugevus peitub peamiselt sisemises, bioloogilise valiku raskeid mõisteid rahuldavas tegevuses, need rahvad jäävad püsima.

Et aga seda kindlustada, selleks peame julgelt ning kindlalt jätkama tööd oma riigi ja rahva ning oma isamaa kasuks, kantud ennekõike sisemisest rahvuslikust sügavusest ning üksmeelest.

Ainult seesuguselt enesekindel peab olema meie rahvuslik jah ja aamen ning meie elutunnetuse julge töötuus.

Karl Laane

Märkmeid Soome-matkalt

II

„Maailma puhtaim ja kauneim tööstuslinn“, nii on lausunud Tampere, „Soome Manchesteri“ kohta. Ei saa vist olla kahtlust, et seda hinnangut ta ka väärrib. Tava-

liselt oleme harjunud ühenduses tööstuskeskustega nägema rohkesti tahma ja saasta. Tampere on aga meeldiv, puhas ja ilus linn. Kaks suurt järve — Pühä- ja Näsijärv

— annavad linna ümbrusele rohkesti võlu ja neid järvi ühendav 18 meetri kõrgusest langev võimas Tammerkosk ongi olnud põhjuseks siinsete suurtoöstuste tekkimisele ja seega selle moodsa linna arengule.

See Soome suurimaid tööstuskeskusi oli õpiringide päevade puhul tõmmanud kogu Soomest, isegi kaugest põhjast, kokku üle 500-pealise õpiringide tegelaste pere. Nagu tõenduseks, et vaim ja töö võivad ja peavad käima käsikäes.

Meie inimesile paistis teatava uudisena see üldine tähelepanu, mis nende päevade puhul sai osaks ettevõttele ja õpiringide küsimusele. Linnas oli välja pandud rahvuslippe. Soome värvide kõrvale levis ka meie sini-must-valge. Jaamast linna viiva tänava üle oli tõmmatud suur plakat pealkirjaga: „Tervetuloa opintokerhopäiville!“ Ka ajakirjandus pühendas kogu päevade vältel rohkesti ruumi päevade käigu kirjeldusile, tuues ära ka erikirjutusi õpiringide küsimusest. Muude hulgas avaldas Tampere ilmuvas Soomes üldloetavas päevalehes „A m u l e h t i“ intervjuu ka Eesti õpiringide harrastuse ja saavutuste kohta.

Meiepoolsele osavõtjale oli varutud mugav peatumiskoht looduslikult kaunis Varrala naisvõimlemiskooli ruumes, kena Pyyinikki puistiku lõpus, Pyhäjärvi kaldal.

Õpiringide päevad toimusid linna lütseumimajas, mis oli vastavalt traditsioonidele sel puhul pidulikult kaunistatud hõimumaade rahvuslippudega ja pärgadega. Päevad kujunesid tööpingsaiks. Sisuline töö vaheldus pidulikumate sündmustega, tutvumiskäikudega linna ja väljasõitudega ümbruskonda ning osavõtuga pühapäevasest jumalateenistusest linna vanas kirikus, kus päevade kohase sisuga jutluse pidas pastor Toivo Tarkka, kes, muide, oli ka päevade peatoimkonna esimeheks.

Päevade piduliku avakoosoleku käik anti edasi ka ringhäälingu kaudu. Sel koosolekul, peale muude pidulike ettekannete, pidas avamiskõne kohalik kõrgeima võimu esindaja, Häme lääni maahärra S. Mattsson, kes oma sõnavõtu andis õpiringilisele üritusele täit tunnustust kui hinnatavaimale rahvahariduse ja -kasvatuse tegurile ja üt-

les teretulemast kokkutulnuile. Teisena soome õpiringide keskuse esimees mag. Onni Tolvanen esitas mõtteid õpiringide töö sihtidest, võttes aluseks Sakari Topeliuse vaateid haridusele ja kultuurile.

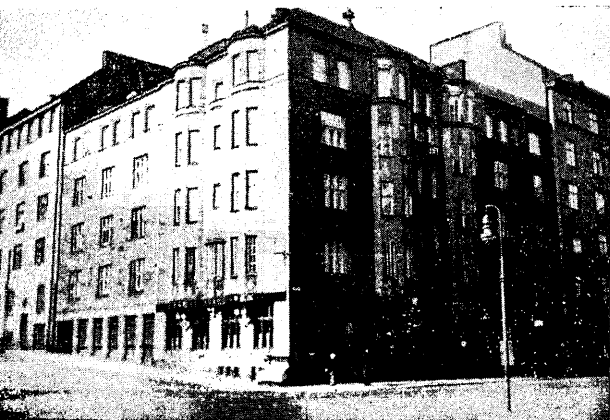
Eesti Haridusministeeriumi vabaharidusnõunik Al. Leinjärv oma soomekeelses tervituskõnes puudutas vaimse koostöö tarvet hõimumaade vahel, illustreerides oma mõtteid näidetega „Kalevipojast“.

Päevade sisulises osas väärib esile tõstmist dr. S. Sirenise loeng teemal „Vabadus ja sundus noorsookasvatustöös“.

Eesti õpinglased Tampere, Pyyinikkil.

Mag. Olavi Reuna andis põgusa ja piltliku ülevaate Soome õpiringide tegelikest oludest, saavutustest ja muredest tähelepanekute ja kokkuvõtete järgi. Mag. Onni Tolvanen käsitles teise põhiainena õpiringes käsitlusele tuleva Sakari Topeliuse elu ja ta maailmavaadet. Õpet. Vihtori Mäkelä kõneles õpiringilise töövii- si rakendamisest järelkoolides, leides, et viimaseis õpiringiline meetod on kõige sobivam. Tuntud Soome karskustegelane toimetaja Vihtori Karpio käsitles teemat „Õpiring vaimse vabaduse kasvatajana“. Rohkesti elavaid mõttevahetusi tekitas Soome noorsooliidu tegelase, toimetaja Pa-

Kansanvalistusseura maja Helsingis.

vo Montose loeng õpiringide juhatajate küsimusest. Ettekandest kui ka läbirääkimistest selgus, et see küsimus on mitmeti terav ka Soomes, kuna tihti tuleb puudus pädevaist juhatajaist. Kohtadelt avaldati mõtet, et õpiringide juhatamise töö peaks muutuma ka tasutavaks. Kuna olümpiamängude tõttu eeloleval tegevusaastal tuleb Soome õpiringides põhiainena käsitlusele sport ja kehakasvatus, siis oli sellele küsimusele pühendatud 3 loengutundi lektor U. Suomelalt ja võimlemisõpetaja Olavi Maijalt.

Päevade sisuline osa lõppes 9. juuli õhtul korraldatud piduliku lõpukoosolekuga. Ka sel puhul peale muusika ja muude ettekannete oli kavas pikem ettekanne toimetaja E. J. Ellilä'tl teemal „Kuidas sünnib raamat“. Kuna sellele õhtule langes ka rida esinemisi eestlasilt, siis kujunes see õhtu nagu eriliseks hõimuõpiringide vaheliseks avalduseks. Riisipere õpiringlaste poolt esitatud rahvatantsud võeti vastu elavate kiiduavaldustega ja neile tuli anda lisa. Prl. S. Teder Võhma õpiringist esitas katke „Kalevipojast“ ja allakirjutanu sai sõna tervituste osas, mil ta soomekeelses kõnes käsitles neid mõtteid ja aluseid, mis kannavad hõimumaade õpiringide vahelist suhtlemist. Samas kõneleja andis Eesti Haridusliidu poolt kingitusena üle Valistusjärjestöjen Opintitoimikunta'le Eesti rahvusvärves laualipu.

Meie esinemised said sooja vastuvõtu osaliseks. Ka järgnevais soomlaste sõnavõttudes, eriti k. a. kevadel Eestis käinud Salo karskusseltsi esimehe Kosti Laske poolt, peatuti Eesti suhete küsimuse juures väga soojade ja hindavate sõnadega. Pärast päevade ametlikku lõppu viibisid hõimumaade õpiringlased ja tegelased veel paar tundi ühises meeleolurikkas koosviibimises.

10. juulil korraldatud väljasõidult kuulsale Kangasalale, millest võtsid osa ka eesti õpiringide tegelased, võtsime kaasa meelejäävaid muljeid. Rida võrratuid looduslikult kauneid ja ka ajalooliselt tähtsaid kohti.

Tamperest pöördus enamik eesti osavõtjaid tagasi, kuna allakirjutanu kasutas veel soodsat juhust, et tagasiteed sooritada Kesk-Soome kaudu.

Rong viis esiteks põhja poole. Maastik muutub siin tasasemaks. Silmad rohkem ka avaramaid põlde kui näiteks Ida-Soomes. Häme on ju Soome Mulgimaa. Siit kandist ongi pärit ka meile teatrilavalt tuttav „Niskamäe naiste“ ainek. Orivesil peatudes oli võimalus külastada ka üht niisugust suurtalu, imetleda sealset härraslikku talumaja selle uhke sisustusega ja vestelda sõbraliku, kuid iseteadliku pererahvaga. Ja sellest jäi mulje, et sinne jõukuski on vaid üks Soome rahvakultuuri väljendus, olles otsustarbekohase ja moodse põlluharimise tulemuseks.

Vaade Kangasalalt.

Orivesi rahvaülikoolis (opistos) võeti meid vastu südamliku lahkusega. Orivesi opisto on suurimaid Soome rahvaülikooli Lahti oma kõrval, on üks neist üle 50-nest rahvaülikoolist, millele soome rahvakultuur võlgneb palju oma arengus. Ka siin, nagu see on omane rahvaülikoolidele üldse, võttis vastu nagu mingi eriline, elurõõmu sisendav õhkkond, võib-olla veelgi suuremal määral, kui seda olen tähele pannud mujal. Ja alati on siin käimas tegevus ja liikumine. Aasta ringi toimuvad mitmesugused erikursused tavalise rahvaülikoolitöö kõrval. Siia tulevad õpetajad ja muud rahvaharidustegelased mitmesuguseid juhtumel saama ikka uut vaimset värskendust ja avardama oma teadmiste maailma, et olla kohtadel varustatud vajalise energiaga ja elurõõmuga. Küllastades jäi tunne, nagu paistaks siin alati päike.

Õpistu juhataja mag. Olavi Kostia, tüübilises põhjamaalase riietuses, on nagu elurõõmu ja uljuse kehastus, teesklematult lahke ja sõbralik ka tema abikaasa ja kõik õppejõud, kellega oli võimalus koos olla ja lõbusas seltskonnas mitu korda päevas juua kohvi, võtta „aamiaist“, „päivällist“ ja „illallist“. Näis nagu õpitakski ses rahvaülikoolis lauludest ja muusikast ammutama elurõõmu ja elamusi, et nii oleks kergem võita põhjamaa elukarmust ja töörasekusi. Ja hea laul kajab siin kõikjal, kas seltskonnas olles või päevastel harjutustundidel. Elamusrikkaks kujunes õhtu, mil istusime juhatajapere avaras ja õhurikkas võõrastesaalis ja kus väikeses seltskonnas muusitseeriti ja lauldi kuni südaööni.

Meid, eestlasi, koheldi suurima tähelepanu ja sõbralikkusega ja tehti juttu sellestki, et eestlasi võiks tulla siia õppimagi, milleks lubati teha ka erisoodustusi.

Õpistu asub kenas kirikukülas. Ülal metsad, all põllud, kaugemal sinendav järv venedega ja nende vahel alevitaoline küla oma valgeks ja punaseks värvitud majadega. Siin näed üha kasvavat Soome maa kultuurielu. Vanaaegne maaelupilt aga on taandunud vabaõhumuuseumi, mis ei puudu siingi kirikuküla lähedal asuval kaljumäel. Siia on toodud vanaaegseid soome taluhooneid ühes

nende juure kuuluvate tarbeasjadega, isegi vana vesiveski on kuskilt metsade vaheliselt ojal leidnud tee siia. Ja kõrge tuulik oma laialisirutatud tiibadega valvaks nagu kogu küla üle. Siin mäel vanaaegse külakiige juures peetakse tänapäevalgi rahvapidusid. Mäelt on ilus vaade ühelt poolt üle küla ja avarate põldude; teisel pool levivad laiad metsad.

Teisel päeval kõndisime ka külakiriku juure. Iidne puuehitus, avar ja valge, kaunistatud heredavärviliste maalide ja vanaaegsete puunikerdustega. Torn asub hoonest eemal, sootuks teispool teed. Säärased on tavalised Soome maakirikud.

Kui olime vaadanud seda ja teist ja kui raudteejaamas saatma tulnud lahked võõrustajad olid öelnud: „Näkemiin! Tervetuloa taas!“, veeres „juna“ (rong) jälle põhja poole.

*

Raudtee kulgeb nüüd mööda metsarikast maastikku. Haapamäelt pöörduv see aga ida poole. Ikka vaid metsad. Siin-seal läbib raudtee aga kaljusse raiutud tunneleid. Lähed järsku kottpimedaks, kuni siis avaneb uuesti kauniks maastikupildiks mõne idüllilise metsajärvega. Neid leidub teel Jyväskylä poole üldse õige rohkesti. Ja need oleksid isegi nagu meeldivamad kui nii paljunähtud laiad veteväljad, missuguseist Soome on ju rikas.

Jyväskylä on meeldiv väike sisemaa linn. Kuid moodne ja puhas. Nagu näha, on see paljude huvimatkaajate reisieesmärgiks ja peatumiskohaks. Sest kuigi linnas võib loendada võõrastemaju ja matkakodusid üle kümne, oli siiski tegemist, et leida vaba ruumi ööbimiseks. Kuna linn asub üle 100 km pikkuse Päijänne järve põhjatipus, siis moodustab ta nagu mingi Soome turismielu sõlmpunkti.

Jyväskylä on pealeselle silmapaistev ka kui vana Soome kultuurielu keskus. Asub ju siin Soome vanim seminar, (asut. 1853. aastal), mis on nüüd muudetud kõrgeimaks pedagoogiliseks õppeasutuseks. Siin on ka elanud ja pannud aluse Soome tänapäeva koolile hõimurahva tähtsaim koolimees Uno Cygnaeus. Väikeses linnapargis

võime nüüd silmitseda temale, „Soome kooli isale“, püstitatud kena mälestusmärki.

*

12 tundi vältab laevasõit Jyväskyläst mööda Päijännet, et jõuda südaööks järve lõunatipul asuvasse Lahtisse. Järvesõit on huvitav ja vaheldusrikas. Vaheldub avamaid vetevälju kitsamate kaljude ja metsade

vaheliste veekitsustega, saari, ilusaid rannu, suvilaid, järve kallastel söövaid karju...

Lahtist toob tuntud tee peatselt tagasi Helsingisse. Varsti seisadki taas sadamas lahkuval laeval. Veel lahkumissõnu saatma tulnud hõimusojadega, vipeid laevalt ja mahajääjailt sadamakait. Ja siis varsti näed veel vaid kaugusse kaduvaid Helsingi ja Soome ranniku kontuure.

Eesti Haridusliit 1938/39. tegevusaastal

I KONSTRUKTSIOON.

1. Liikmed.

Tegevusaasta algul kuulus liitu 587 liikmesorganisatsiooni. Aasta lõpupoolel teatavaks tehtud liidu teatritarvete lao liidust lahutamise tõttu ja sellega koos läbiviitud kohustuste kontrollimisel langes nimestikust välja rida liikmeid, kes olid huvitatud esijoones rekvisiitide laenutamise soodustust

jms. Seega aasta lõpul oli liidu liikmeks 480 ühingut ja liitu, keda tuleb pidada otsesteks vabaharidustöö organisatsioonideks. Üksikliikmeskond ühinguis tõusis üle 33 000, kuid juure arvates Haridusliidu liikmeks olevad E. Maanaiste Kesksekselts, E. Naisliit, E. Karskusliit, E. Esperantoliit, E. Töölisühingute Keskliit jm. vähemad koondused tõuseb üksikliikmete pere ligi 100 000-ni.

Maakonnad Organisatsioonid	Maakonnad											Kokku	0/0 %		
	Tallinn	Harjumaa	Järvamaa	Virumaa	Viljandimaa	Tartumaa	Saaremaa	Läänemaa	Pärnumaa	Võrumaa	Valgamaa			Peterimaa	Välism. (Lätti)
Haridus- ja raamatukogusekseltsid, õpiringiühingud	6	58	32	35	18	32	11	24	25	18	6	4	3	272	56,6
Kunsti- (laulu mng) seltsid	2	3	2	8	1	9	1	2	3	3	2	1	—	37	7,7
Noorsooorganisatsioonid	—	16	3	19	6	3	—	9	11	1	2	—	—	70	14,6
Kasvatusekseltsid	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1,0
Karskusekseltsid	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	4	0,9
Koolide ülalp. ja keeleõppimise seltsid	1	2	—	1	—	1	—	1	2	—	1	—	—	9	1,9
Naissekseltsid	4	3	4	4	—	2	—	1	3	1	1	—	—	23	4,8
Tuletõrje-, põllumeeste- ja spordiseltsid	—	7	2	9	1	5	2	4	2	1	3	1	—	37	7,7
Muud	4	4	1	2	—	5	1	1	2	2	1	—	—	23	4,8
Kokku	17	93	45	82	26	59	15	42	48	28	16	6	3	480	100,0
0/0 %	3,5	19,4	9,4	17,1	5,4	12,3	3,1	8,8	10,0	5,9	3,3	1,2	0,6	100,0	

Tabelist nähtub, et kandvaima osa liikmeskonnast moodustavad haridus- ning raamatukoguseltsid ja õpiringühingud (56,9%), neile järgnevad noorsooühingud (14,6%).

Maakonniti on esikohal Harjumaa, sellele järgnevad Viru-, Tartu-, Pärnu-, Järvamaa j. t.

Liikmemaks oli endine Kr. 4.—, liitudele Kr. 11.— ja sisseastumismaks Kr. 3.—.

2. Asemike kogu.

Liidu kõrgeimaks juhtivaks organiks on asemike kogu, kuhu iga liidu liikmesorganisatsioon on õigustatud saatma oma esindaja. Oma korralise aastakoosoleku asemike kogu pidas 05. 01. 39. Ühe tähtsaima küsimusena koosoleku otsustas moodustada ümber liidu teatritarvete laos iseseisvaks kooperatiivühinguks.

3. Nõukogu.

Nõukogu koosneb 30 liikmest, kelle juhatuses on: esimees — K. Selter, abid — L. Eenpalu, V. Päts, H. Summer, sekretärid — A. Külvi ja A. Mikiver.

Nõukokku kuuluvad: (1936. a.): J. Uluots — peaminister, L. Eenpalu — Kodumajanduskoja juhat. ja Rkl., J. Kents — Tallinna Linna Kooliv. juhat., A. Lauter — „Estonia“ näitejuht, A. Pedak — Mustla H.-s. esim., G. Reial — Tartum. koolide insp., O. Siirak — Kadrina H.-s. esind., ja E. Viirsalu — Nivanka.

(1937. a.) V. Altko — H.-min. Kooliv. dir., K. Eenpalu — Rvl. R. Kapper — Sõjav. Var.-val. Ehit. jsk. juhat., K. Karineem — Maj.-min. Eelarve-osak. van. insp., E. Kubjas — E. Karskusliidu peasekretär, J. Piiskar — Tall. Pandim. abijuhat., M. Reisik — E. Naisliidu juhat., H. Summer — Harjum. koolide insp., E. Särgava — kirjanik-koolitegelane, Rvl. ja E. Vender — E. Haridusliidu peasekretär.

(05. 01. 1939. a.) K. Selter — Rvl., H. Kukke — „U. E.“ peatoimetaja, V. Päts — haridusministri abi, J. Ruus — Virum. Rahvaulik. juhat., J. Rummo — R. Ringhäälingu noorte saatek. korrald., J. Tõnisson — ühist. professor, Rvl. O. Köster

— Põllup. Ühispanga juhat., Rvl. A. Külvi — Kabala H.-s. esim., A. Mikiver — Loksa H.-s. esim., ja A. Ilmoja — Vaimastvere Rhvrmk. S. esimees.

4. Juhatatus.

Nõukogu poolt kujundatuna töötab juhatatus: esim. — E. Särgava, abid — J. Ruus ja M. Reisik, sekretär — E. Vender, kassahoidja — J. Piiskar ja abi — A. Särev.

5. Revisjonikomisjoni

valiti nõukogu poolt: R. Kapper, E. Kubjas, P. Puusepp ja A. Ilmoja.

6. Toimkonnad.

Nõuandvate organitena töötasid liidu juures veel õpiringide, teatri-, raamatukogunduse, rahvaulikoolide, töölisharidustöö, põhjamaadega koostöö ja vabaharidustöö toimikond.

Tegevusaasta kestel asutati õpiringide keskkorraldus, kuhu kuuluvad esindajad ligi 20 keskorganisatsioonist ja asutusest, kes tegelased õpiringilise alaga.

7. Ajakirja „Arenge“ toimetatus.

Pea ja vastutav toimet. — E. Vender, tegevtoimet. — L. Soõnpää, liikmed — E. Oja, J. Rummo, J. Ruus, N. Ruus, A. Sibul ja A. Särev.

II. BÜROO JA ASJAAJAMINE.

1. Kirjavahetus.

Asjaajamise ja suulise nõuande kui ka konsulentide kohtadele väljasaatmise kõrval tuleb posti teel rahuldada liikmesorganisatsioonide vajadusi ja saata nõuandeid ning vastata järelepärimisile. Tegevusharude algatamisel, koosolekute ja põhikirja küsimusis, rahvamajade asjus, õpiringide töös ja organiseerimises, teatritegevuses, raamatukogunduses, noorsoo organiseerimises, rahvaulikooli liikumises, kursuste-loengute asjus, kohapealseis tööküsimusis ja paljudes teistes asjades. Siia juure kuulub veel töömaterjalide ja ajakirja väljasaatmine, asjaajamine ametiasutustega ning informatsioon ajakirjandusele.

See töö on aasta-aastalt suurenenud. Üldse saadeti välja 20 297 postisaadetist, neist postpakke — 3, tähtsaateid — 199, kirju — 2111 ja trükitöid — 17 984.

Eesti Haridusliidu 1938/1939. a. kulude-tulude aruanne.

TULUD.

	Eelarve	Aruanne
Liikmemaksud	Kr. 1.200.—	Kr. 1.196.—
Korjandus ja asjade loterii	„ 2.000.—	„ 3.359.55
% % hoisummadelt	„ 200.—	„ 156.04
Teatritarvete ladu	„ 11.500.—	„ 22.198.57
Õppemaksu näitejuhtide kursusest osavõtjailt	„ 100.—	„ 67.—
Kavade ja põhikirjade müügist	„ 250.—	„ 231.45
Ruumide väljäuürimisest	„ 1.700.—	„ 1.670.85
Riigi eelarve kaudu	„ 8.000.—	„ 8.000.—
Kultuurkapitalist	„ 4.500.—	„ 4.000.—
Riigi klassiloterii summadest	„ 4.500.—	„ 1.000.—
Toetused tööliste vabaharidustöö korraldamiseks	„ 9.000.—	„ 3.500.—
Seltsidelt näitekursuste maksu	„ 1.800.—	„ 2.770.—
Seltsidelt näitekunsti-konsulentide sõidukuludeks	„ —	„ 96.—
Valguspiltide ja õpiringide laenuraamatukogu tarvita- misetasu	„ 50.—	„ 39.69
Dekoratsioonide valmistamine	„ 7.000.—	„ 6.568.81
Ajakiri „Arenge“	„ 3.500.—	„ 1.969.80
Seltsidelt ja asutustelt kirjanike austamiseks	„ —	„ 347.—
V Põhjamaade haridusnädala osavõtjailt osavõtumaksu	„ —	„ 6.320.84
Toetus V Põhjamaade h/n. korraldamiseks	„ —	„ 30.—
Toetus õpiringide laenuraamatukogu täiendamiseks	„ —	„ 250.—
Toetused õpiringide võistluse korraldamiseks	„ —	„ 108.—
Toetused raamatute annetamise organiseerimiseks	„ —	„ 132.06
Tagavarakapitalist	„ —	„ 2.800.—
Mitmesugune tulu	„ 500.—	„ 691.46
1937/38. a. ülejääk	„ —	„ 4.60
Kokku tulusid	Kr. 56.800.—	Kr. 67.507.70
P u u d u j ä ä k		Kr. 2.198.73
K o k k u		Kr. 69.706.43

KULUD.

Palgad, teenistusvanuse tasu ja lasteabiraha	Kr. 13.878.80	Kr. 14.868.80
Kantseleikulud ja trükitööd	„ 1.750.—	„ 2.098.10
Ruumide üür, kütte ja valgustus	„ 2.800.—	„ 2.741.65
Sõidukulud	„ 1.500.—	„ 1.074.62
Seltsitegevuse-juhtide ettevalmistamine	„ 500.—	„ 219.20
Õpiringide laenuraamatukogu kapitali täiendamine	„ 1.500.—	„ 1.827.31
Õpiringide töökavade koostamine ja töövõistluse kor- raldamine	„ 750.—	„ 852.22
Loengud ja kursused	„ —	„ 1.407.47
Valguspiltide lao korraldamine	„ 100.—	„ —
Stipendiumid rahvaulikooli õpilastele ja vabaharidus- töötelastele	„ 500.—	„ 452.—
Vabaharidustöö käsiraamatukogu täiendamine ja aja- kirjade tellimine	„ 200.—	„ 16.51
Tööliste vabaharidustöö korraldamine	„ 9.000.—	„ 3.090.51
Raamatu propaganda	„ 250.—	„ 137.40
Teatritarvete ladu	„ 11.500.—	„ 22.198.57
Dekoratsioonide valmistamine	„ 7.000.—	„ 6.322.23
Ajakiri „Arenge“	„ 4.000.—	„ 3.760.41
Kirjanike austamine	„ —	„ 314.31
Põhjamaade haridusnädala korraldamine	„ —	„ 6.941.72
Maksetud toetused	„ —	„ 100.—
Raamatute annetamise organiseerimine	„ —	„ 128.51
Õpiringi-päevade korraldamine	„ —	„ 412.22
Mitmesugused kulud (uued algatused, esindus jne.)	„ 1.071.20	„ 742.67
Amortisatsioon ja invent. muretsemine	„ 500.—	„ —
Kokku kulusid	Kr. 56.800.—	Kr. 69.706.43

Eesti Haridusliidu bilanss 31. III 1939. a.

Aktiiva	Summa	Summa	Summa	Summa	Passiva
Raha kassas	846	41	846	41	Isikud ja asutused . . . . .
Jooksvad arved	94	82	94	82	Ettesaadud toetused . . . . .
Tähtajalised hoiusummad	4.500	—	4.500	—	Maksta ajakirja honorare . . . . .
Varandus:					Maksta teatritarvete laole . . . . .
bürooinventar	3.945	90	3.945	90	Rediskonteeritud veksel . . . . .
valguspiltide ladu	3.703	86	3.703	86	Ajakirja „Arengu“ tellijad . . . . .
õpiringide laenuraamatukogu	4.963	41	4.963	41	Kapitalid eriotstarveteks:
vabaharidustöö käsiraamatukogu	909	04	909	04	õppeabinõude kapital . . . . .
Nõudeveksel	173	—	173	—	vabaharidustöö käsiraamatukogu kapital . . . . .
Seltside rakendustarvete ladu oma-hinnaga	669	59	669	59	Määratud stipendium . . . . .
Isikud ja asutused	4.792	67	4.792	67	Üleminev summa (loterii ja korjandus)
Õpiringide-vahelise võistluse auhindadeks ostetud raamatud	424	56	424	56	Tagavarakapital . . . . .
Ettetehtud kulud	683	12	683	12	Amortisatsioonikapital . . . . .
Saamata toetused	3.570	—	3.570	—	Mittesugused passivad . . . . .
Üleminev summa (loterii ja korjandus)	22	50	22	50	
Mittesugused aktivad	103	65	103	65	
Puudu jääk	2.198	73	2.198	73	
Bilanss	31 600	76	31 600	76	Bilanss
					31.600 76

2. Õpiringide laenuraamatu- kogu.

Raamatute laenutamine on muudetud maksuvabaks kõigile õpiringidele, hoolimata sellest, kas nad on E. H-l. liikmed või ei. Õpiringidele laenutati 92 komplekti raamatuid ja üksikisikuile 13 korda. Siia hulka ei ole arvatud Saaremaal asuv harukogu (422 eks.) mis on Saare maatulund. konsulendi A. Kaal'u hooldamisel. Kogu on täiendatud raamatutega õpinguiks kirjanik E. d. Vilde ja rahvamajanduse üle.

3. Valguspiltide laenukogu.

Valguspiltide laenukogu on pilte 46 seeriast. Tegevusaastal muretseti juure uus seeria „Petersimaa“ ühes loengutekstiga. Kokku on laenutatud pilte 60 korda. Kõige enam on laenutatud Vabadussõda — 8 korda, sellele järgnevad Eestimaa, Pühamaa, Püramiidimaa — à 5 korda, Kesköö-päikesemaal — 4 korda jne. Kui aga lisada seltside juures liidu konsulentide ja lektorite poolt kasutatud valguspildid, tõuseb piltide kasutamine kohtadel üle 150 korra.

4. Kirjastatud on

peale muude vähemate uus haridusl. seltsi normaalpõhikiri ja 2 töökava-juhat õpiringidele — kirjanik Ed. Vilde ja majandusteaduse üle.

III. VABAHARIDUSTÖÖ.

1. Üldosa — konsulteerimised ja loengud.

Üldises osas on jätkatud tegevust väljakujunenud korras, seda arendades ning süvendades. Senisest rohkemat tähelepanu liidu tegevuses pöördi piiriäärsetele rajoonidele. Arvestades sealset majanduslikke tingimusi korraldati neis rajoones maksuta üldhariduslikke loenguid ja võimaldati org-idele soodustatult näitekunstikursusi. On püütud leida võimalusi piirirajoonide andekamate noorte saatmiseks rahvaülikoolidesse, et sel teel saada osaltki suutelisi seltskonnategelasi kohtadele. Samuti on püütud rahuldada kohtadelt tulnud soove kohalike ettevõtete abistamiseks ja toetamiseks.

Teisena on tõstetud rohkem esile raamatukogundus, korraldades kavakind-

lamalt raamatu propagandat, tutvudes kogude sisulise koostisega ja korraldades vastavat nõuannet rmtkg. tegelasile. Seoses raamatunädalaga kutsuti liidu juures ellu raamatute annetamise keskus, mis arendab sellekohast pidevat propagandat, toimetab annetatud raamatuid edasi ja peab vastavat registrit. Keskuse kaudu on toimetatud üle 1000 raamatu 4000 kr. väärtuses.

Vabaharidustöö propaganda- ja populaarteadusiike loengutega rööbiti on hariduskonsulendid kohtadel tutvunud vabaharidustöö olukorraga ja tingimustega. Nad on pidanud kontakti seltside tegelastega, on korraldanud nendega nõupidamisi ja jaganud näpunäiteid tegelikuks tööks või on hankinud materjale keskuse tööks.

Konsulteerimisi on püütud teostada liikmesorg-ide vahel enam-vähem võrdselt.

Liidu poolt on org-ide kohapealsetel loenguil esinenud 14 välislektorit ja liidu tööjõude 8. Kokku on loeng-esinemisi olnud 234 juhtu 173 eri kohas, kus on peetud kokku 482 loengutundi 22 176 kuulajale, keskmiselt on olnud 95 kuulajat loengu kohta.

Loengutesarju liidu kaasabil on korraldatud pidevalt 3 kohas, nimelt: Kohila ja Voltveti haridusseltsi ning Assamalla kooliringk. seltsk. org-ide poolt.

2. Hariduspäevad ja muud üldettevõtted.

Hariduspäevi korraldati:

13. nov. Kärddlas — osav. 100;

27. nov. Järvakandi tehaste juures — osav. 150

ja 11. dets. Põltsamaal — osav. 195.

Muid üldpäevi:

1. Põhjamaade haridusnädal Vahi põl-lut.-k. 17.—24. juul. — osav. 300 (180 väliskülast).
2. Õpiringipäevad Tallinnas 9.—10. sept. — osav. 200.

3. Raamatukogunduse päev Tallinnas 11. sept. — osav. 60.

4. Teatripäevad ja vabaharidustöö kursused, millest on juttu vastavais peatükis.

3. Rahvaülikoolid ja seltside tegelaste ettevalmistus.

Liit on pidanud meie rahvaulikoolidega ja nende tegelastega tihedat kontakti. Liidu hariduskonsulendid oma ringreisidel on maininud ja selgitanud rahvaulikoolide tähtsust. Mõnes paigas on esinetud eriloengutega maa-rahvaulikoolide üle.

Liidu poolt on võimaldatud rahvaulikoolidele (maa-) 3 näitekursust ja 1 nädalane vabaharidustöö kursus. Stipendiume rahvaulikoolides õppimiseks on antud 5 õpilasele.

Seltside tegelaste ettevalmistamiseks on erikoolides (kutsek.) esinetud vastavate loengutega vabaharidustöö küsimusist või on peetud lühemaid-pikemaid kursusi 14 eri kohas. Ulatuslikemad vabaharidustöö kursused peeti:

1. Tallinna Pedagoogiumis — 6 tundi.
2. Harjum. Rahvaulikoolis — 24 tundi.
3. Jägala ks. „Omakodu“ juures — 12 tundi.

4. Amatööriteater.

Teatripäevi, maakondlikke ja kohalikke, peeti:

17. sept. Virumaa teatrip. Tudulinna — osav. 180.

8. jaan. Järvamaa teatrip. Tamsalus — osav. 200

ja 27. sept. Ida-Harjumaa teatrip. Loksal — osav. 165.

Kursusi teatrijuhtidele korraldati:

2.—4. jaan. deklamatsioonikursus Tallinnas, kus esinesid lektorid hrd. K. Ader ja F. Moor, osavõtjaid — 60

ja 5.—7. jaan. jumestamiskursus Tallinnas, kus esines Töölisteatri maskijumest. hr. A. Vinkel ja E. H-l. näitekunsti-konsulendid, osavõtjaid — 50.

Näitekunstkursusi seltside tegelastele kohtadel on peetud 46 (34 järjekordset, 12 erakordset), millest võttis osa kokku 1143 isikut, seega keskmiselt 25 osavõtjat kursuse kohta.

Kursuste lõpptööna on mainida enim lavastatud näidendeina: Tammsaare-Säreva „Andres ja Pearu“ (13 k.), H. Vuolijoki „Niskamäe naised“ (6 k.), Mälv-Säreva „Õitsev meri“ (5 k.). Teisi näidendeid on kasutatud vähem kordi („Kõrboja peremees“, „Taeva palge all“,

„Justiina“, „Niskamäe leib“, „Tagahoovis“, „Äripäev“ j. t.).

Dekoratsioonid valmistati liidu poolt 17 rahvamajale, kogusummas Kr. 10 719,17 väärtuses, missugusest summast kaeti Haridusministeeriumilt saadud toetusga Kr. 2 600.—

Teatritarveteladu, mis seni töötas iseseisva tegevusharuna liidu juures, otustati HM ettepanekul muuta uuest tegevusaastast täiesti iseseisvaks ettevõtteks. Aasta jooksul kirjastati 10 näidendit.

5. Töölisharidustöö.

Peeaeegu esimese täis-aasta tegeles liit vabaharidustöö korraldamisega tööstusrajoonides, rakendades seal oma töövõtteid ja tegevusvahendeid. Koostöö ja nõuandva organina tegutses töölisharidustöö toimikond, kus on esindatud asjast huvitatud keskorganisatsioonid ja asutused. Toimikond võttis tegevuspiirkonda 44 üksikrajooni.

Konsulteeritud on 15 ringkonda, külastades 23 organisatsiooni, kus liidu tegelased on andnud nõu ja on aidanud kaasa vabaharidustöö organiseerimiseks.

Loenguid peale liidu tööjõudude on pidanud veel 6 välislektorit. Esinetud on 32 korda 57 loengutunniga 3082 kuulajale, mis teeb üle 90 kuulaja loengu kohta. Pidev loengute sari liidu kaasabil oli organiseeritud Kohilas. Maatööl. Koja ülesandel on külastatud 3 kohta.

Näitekunsti-kursusi soodustult (korralised) liidu poolt korraldati 7, neist otse töölisorganisatsioones 3 — Eilamaal, Jägalas ja Kiviõlis — ning 4 kursust tööstusringkonnas — Loksal, Kohilas, Kärdlas ja Võhmas.

6. Öpiringid:

(Aruanne on toodud teisel eraldi.)

IV. MUUD TEGEVUSALAD.

1. Ajakiri „Arenng“.

Vabaharidustöö ja maateatri ajakiri „Arenng“ jatkas ilmumist vabaharidustöö häälekandja XII aastakäiguna. Aasta jooksul on ilmunud 10 24-leheküljelist nr., kus on avaldatud 60—70 mitmesugust kirjutust ja artiklit vabaharidustöö üldsunnadest,

rahvusküsimusest, amatöörteatrist, tegelikest tööaladest, nõuandeid jne.

Peale liidu tööjõudude on sõnavõtte üle 15 autorilt väljastpoolt, suuremalt osalt tegelikelt seltside tegelasilt kohtadelt, kuid ka mitmelt kooli- ja hariduselu tegelaselt, kirjandusloolasilt, teatritegelasilt jne.

2. Juubilaride austamine.

Liidu esimehe Ernst Särgava 70. sünnipäeva tähistati ja pühitseti Eesti Haridusliidu poolt organiseeritud aktusega. Ministriabi V. Pätsi 60. a. juubelist võttis liit osa ühiselt teiste org-idega, kellega koos anti üle auaadress.

3. Koostöö teiste organisatsioonidega.

Liit on võtnud osa ja on aidanud kaasa oma liikmeskonna kaudu kõigile üleriigilistele hoogtöödele. Nii olid näit. liidu õpiringid enamikult kodukaunistamise-alalised.

Eelmiste aastate eeskujul on võetud osa emadepäeva ja Võidupüha peakomiteest. On tehtud sellekohaseid korraldusi kohtadele ning on saadetud sinna liidu vastavad tööjõud kõnelejaina.

Raamatunädala läbiviimisele aitas liit kõigiti kaasa, mille kohta andmed on esitatud eespoolseis peatükkes.

Liit astus Kodanl. Õhukaitse Üh. liikmeks, kelle sihte ta aitab teostada ka oma liikmeskonnas ja seda isegi eriõpingute ning loengute kaudu kohtadel.

Teiste seltskondl. org-ide keskorganisatsioonidega on töötatud kontaktis.

4. Välismaine koostöö.

Suurimana on mainida Põhja maaade haridusnädala organiseerimist ja läbiviimist Eestis 17.—24. juul. Vahi põllutöökooli ruumes.

Soome Noorsooliidu kursust ja rahvaülikooli päevadest võttis Eesti Haridusliit osa oma esindaja kaudu. Samuti võeti vastu Soome esindaja meie õpiringipäevade puhul. Mitme kooli- ja õpiringide ekskursionsiooni puhul Soomest on liit annud kaasa meiepoolse juhi.

Rahvusvahelisest vabaaja veetmise õpreisist Itaaliasse võttis liit osa oma esindaja kaudu.

Eesti Haridusliit on Vabaharidustöö Maailmaliidu liige.

V. SELTSIDE SISETEGEVUS.

Liikmesseltsidest on oma aruande esitanud 364 org-i, mis teeb 75,7%. Seda tuleb pidada küllaldaseks protsendiks, mis on aasta-aastalt tõusnud ja mis näitab tihedamat liitumist keskorganisatsiooniga.

Alltoodud andmed ja % on toodud aruandnute kohta.

Ruumideks kasutati oma hoonet või rahvamaju 33,5% seltsidest (122); koolimaju 50,5% (180); naaberseltsimaju 12,1% (44); era- ja muid ruume 11,2% (41). Neid, kes on maininud ruumide puudumist peamiste töötakistusena, on 1,3% (5).

Raamatukogud on 66,4% (242) seltsidest, neist on aval. rmtkg. võrgus 81% (196); kõiteid on keskmiselt 955, missugune arv suurenes teg-a. jooksul keskmiselt 45 võrra. Toetust on saadud keskmiselt Kr. 47.63 kogu kohta ja seltsid ise on kulutanud keskmiselt Kr. 54.24. Lugejaid on igal kogul keskmiselt 91.

Lugilaid on 15,1% (55), kuhu on tellitud lugemismaterjali keskm. 7 eks. iga lugemislaua kohta.

Tegevusgruppide töötas seltside juures: laulukoore 50,0% (182); näiteringe 53,6% (195); orkestreid 34,6% (126); spordiringe 18,4% (67) ja muid 21,4%, s. o. 78 org-i juures 335 eriringi.

Kursusi korraldati 214, millest praktilisi 49% (105). Kursustega tegeles 32,7% (119) org-idest; keskmiselt osav. 31.

Loenguid peeti 36,5% (133) org-ide juures, arvult 659, millest keskm. osav. 50.

Aktusi peeti 57,7% (210) org-ide poolt, arvult 434, millest keskm. osav. 160. Näitekohtuid peeti 16 — 4,3% (16 org.); ekskursionsioone 108 — 18,0% (66 org.); võistlusi 152 — 8,5% (31 org.) ja mitmes. muid ettevõtteid 388 — 16,2% (59 org.).

Pidusid on korraldatud 1627, 306 org-i (84%) poolt, millest keskm. osav. 138. Üksikorganisatsiooni kohta teeb see 5 pidu aastas, kaasa arvat. tantsuõhtud, kontserdid, maskeraadid. Puhastulu pidudest tuleb

keskm. Kr. 174.84 organisatsiooni kohta või Kr. 33.— üksikpeost.

K a s s a läbikäik annab keskmiselt seltsi kohta Kr. 1099.—, millele vastavalt on tehtud ka kulutused, mistõttu ei ole taotluseks ülejääk. Kohustusi on seltsidel keskm. Kr. 632.—, kusjuures võlgnikelt on saada Kr. 42.—.

S o o v i d e s kohtadelt on kõige rohkem mainitud raskusi raamatukogude ülalpidamisega ja ruumide kitsikusega, mis takistavad kogude korralikke tööd ning arenda-

mist. Edasi ei suudeta õigustatuks pidada lõbustusmaksu ja eriti lisa-% % filminduse arendamiseks. Vähemal määral märgitakse ruumide halbust, mis pidurdab üldist seltskonnategevust. Peale toodud üldisemate puuduste ja soovide mainitakse mitmesuguseid vähemaid üksikuid nähtusi ja soove.

Rõõmustavalt aga ei leidu märkmeid kohapealsete vastolude (märgitud ainult 2 aruandes) kohta, mis näitab seltside elu tervenendud õhkkonda, ning paljud kurtmised analoogilisel teemal osutuvad oluvõõraiks.

Karl Laane

Õpiringide tegevuse ülevaade 1938/39. tegevusaastal

Õpiringide keskus.

Tegelikest oludest on välja kasvanud tarve õpiringide ürituse huvides kujundada org-ide vaheliselt vastav keskus, mille ülesandeks on õpiringide tegevuse arendamine.

Selle keskuse loomisega tehti kõnesoleval tegevusaastal algust vastavate org-ide ja keskasutuste vahelise õpiringide nõukogu moodustamise teel Eesti Haridusliidu juures. See algatus on leidnud kõigi asjaosaliste org-ide poolt tunnustust ja heatahtlikku kaasatulekut. Nimetatud nõukogusse on seni koondunud 23 eri kesk-org-i ja -asutust. Nõukogu on võtnud vastu oma kodukorra ja püstitanud tegevustähiseid ja -ülesandeid, millede hulgast muide võiks mainida õpiringidele eri kirjanduse soetamise küsimust vastavate põhiraamatute kirjastamise teel, õpiringide metoodilise käsi-raamatu kirjastamist jne.

Tegevus keskkuses.

Eesti H-liidus kui õpiringide tegevust viljelevas keskkuses pühendati võimaluste kohaselt rohkesti tähelepanu õpiringide ala arendamisele. Selleks on liidu juures erijõuna rakendatud vastav hariduskonsulent, kelle ülesandesse tavaliste konsulendi ülesannete kõrval kuulub ka keskkuses vastava tegevuse korraldamine.

Silmapaistvaimaks ettevõtteks õpiringide alal oli tegevusaasta algul 9.—10. sept. 1938. a., Tallinnas II üleriigiliste õpiringide päevade korraldamine. Need kujunesid üldiselt sisukaks, leides osavõtjailt heatahtliku vastuvõtu. (Vt. lähemalt „Arenng“ nr. 7—1938).

Pikemalt käsitles õpiringide konsulent õpiringide küsimust järgmistel ettevõtetel: 1) Karskustegelaste kursustel Tartus 1938. a. nov., 2) Harjumaa rahvaülikooli õpilastele Ravilas korraldatud vabaharidustöö erikursustel 1939. a. jaan., 3) ÜENÜ Lääne-Viru talipäevil Rakveres 1939. a. märtsis, 4) Assamalla seltskondlike org-ide korraldatud loengute sarjas jm.

Kohalikke hariduspäevi, kus samuti käsitleti Eesti H-liidu tegelaste poolt õpiringide küsimust, korraldas liit Kärddlas, Mustvees, Põltsamaal ja Järvakandis.

Õppeasutustest külastas õpiringide konsulent järgmisi, esinedes neis vastavate loengutega: Tallinna pedagoogiumis — kahele erikursusele à 3 loengut, Kunda ja Ravila rahvaülikoolis, Vasula kodumajanduskoolis, Vahi põlvitöökoolis ja Mustvee reaalkoolis; konsulent H. Lepamäe esines järgmisis õp-

peasutis: Kuremaa ja Kuusiku kontrollassistente koolis, Orgita ja Kehtna kodumajanduskoolis ja Vigala põllutöökoolis.

Raadio-ringhäälingut võimaldus õpingite saateks kasutada kolmel juhul: 1) aktuaalseks 10-minutiks tegevushooaja algul, 2) loenguks teemal: „Õpingite üritus rahvakasvatuse tegurina“, 28. II 1939 ja 3) näitliku õpingi töökoosoleku esitamiseks teemal: „Õpingi töökoosolek Pedakmää koolimajas“, 7. III 1939.

Liidu hariduskonsulendid (K. Laane, H. Lepamäe, E. Oja, P. Vahi) oma loengringreisidel peale muu vahaharidustöö selgitus- ja instrueerimistöö pühendasid järjekindlat tähelepanu ka õpingide küsimusele. Andmeil kolme konsulendi kohta nad käsitlesid õpingide küsimust kokku vähimalt 144 korral. Nende hulgas õpingide erikonsulent K. Laane oma 112-st loengust 80-nes käsitles õpingide küsimust, kusjuures 20 loengut oli eriliselt pühendatud õpingide metoodikale. Konsulent esines tegevusaastal üldse 71-el erijuhtumil (-paigas), kusjuures keskmine kuulajate arv esinemise kohta oli umbes 100 isikut.

Pealeselle on õpingide propagandaks kasutatud ajakirjandust. Ajakirjas „Areng“ avaldati teg-aastal 7 pikemat kirjutist õpingide alalt. Lisaks informatsioon ja kirjutused ajalehtedes. Õpingide instrueerimiseks saadeti neile järjekindlalt vastavaid juhisingkirju. Rotaatoril paljundati ja tehti õpingidele tasuta kättesaadavaks K. Laane erikirjutus „Juhiseid õpingide korraldamiseks“.

Õpingide tegevuse ergutamiseks ja otsustarbekohasemaks muutmiseks korraldas liit järjekordselt õpingide tööpremeerimise, mille tulemused avaldatakse eraldi.

Uutest õpingide ainekavade-st juhistest kirjastati:

1. Karl Mihkla: „Eduard Vilde elu ja looming“, 7-ks töökoosolekuks.

2. Dr. A. Rannes: „Rahvamajanduse õpetus“, 15-ks töökoosolekuks.

Vastavalt uutele kavadele täiendati liidu õpingide laenuraamatukogu. Õpingide aine kavade-juhiste hindu alandati ja laenuraamatukogu kasutamine tehti tasuta võimalikuks kõigile keskuses vahetult registreeritud õpingidele.

Õpingide laenuraamatukogu kasutati võrdlemisi elavalt, kust laenutati kokku 92 raamatute komplekti. Ainealade järgi laenutati need järgmiselt: 1) kodukorraldamise alalt — 21, 2) seltskondliku kasvatuse alalt — 20, 3) kõneoskuse alalt — 15, 4) lavakunsti alalt — 11, 5) aianduse alalt — 5, 6) koduse kasvatuse alalt — 4, 7) eesti kirjanduse alalt — 4, 8) eesti ajaloo alalt — 3, 9) põldtaimekasvatuse alalt — 3, 10) talumajapidamise korrastuse alalt — 3, 11) loomakasvatuse alalt — 2 ja 12) maateaduse alalt — 1 komplekt.

Üksikisikute poolt kasutati laenukogu 13-l korral. Osa raamatuid laenutati Saaremaa õpingidele kohaliku maatulunduskonsulendi kaudu, mille kohta lähem ülevaade puudub.

Muude ürituste hulgas keskuses võiks nimetada veel kontakti hoidmist ja sidemete arendamist eesti ja soome õpingide vahel.

Õpingide arv.

Eesti Haridusliidus oli teg-aastal vahetult registreeritud 189 õpingi. Peale Eesti H-liidu olid teisteks suuremateks õpingilist tööviisi kasutavateks organisatsioonideks Maanoorte Ühendus, ÜENÜ, Kristlike Noortemeeste ja Noorte Naiste Ühingud (klubide tegevuse teel) ja Koduse Kasvatuse Instituut. Neist kahe esimese all-orgide õpingidest terve rida on vahetult registreeritud Eesti H-liidus, 42 isegi ainult Eesti H-liidus. Ülejäänud õpingide kohta saadi andmeid ainult vastavaist kesk-org-idest. Eesti Karskusliidu all-org-ide õpingid on vahetult registreeritud Eesti Haridusliidus. Teistelt õpingide nõukokku kuuluvatelt kesk-org-idelt andmeid ei saanud, kuid näib, et nende all-org-ide juures ei toimi eriti palju õpinge. Andmeid esitanud org-es kokku töötas 519 õpingilist üksust. (Vt. tabel.)

Õpiringiliste üksuste arv eri org-es
1938/39. t. a.

Kesk-org-ide nimetused	Vahetult E. H.-liidus registreeritud õpingid	Ainult E. H.-liidus registreeritud õpingid	H.-liidus ja ainult vastavais põhiorg-es reg. õpingid	Eri põhiorg-es üldse registreer. õpingid	K O K K U	Lükmete arv* õpingides kokku
1. Eesti Haridusliit	189	79	189	189	189	3737
2. Maanoorte Ühendus	78**	31	71	118	149	1534
3. ÜENÜ Keskjubatus	29	11	22	40	51	400
4. N. M. K. Ü. Liit	—	—	124	124	124	2451
5. K.N.N.Ü-d Tallinnas ja Tartus	—	—	94	94	94	1676
6. Koduse Kasvat. Instituut	3	—	19	21	21	307
Kokku	189	121	519	—	—	10105

*) Võetud arvesse ainult eri põhi org-es registreeritud õpingide kohta.

***) See ja sellest allpool seisvad arvud on arvatud eelmise 189 sisse.

Üldiselt aga võiks tegevusaastal toimunud õpiringiliste üksuste reaalne arv tõusta siiski umbes 600-ni, kusjuures neisse koonduvad enesearendajate arv tõuseb üle 10 000.

Esitatud andmed enamiku kõnesolevate õpiringiliste üksuste kohta on võrdlemisi puudulikud, nii et ei saa lähemat ülevaadet nende tegevusest. Ka ei selgu, kuivõrd need kõik vastavad õpingide töökorralduste põhimõttele. Samuti pole ühtlust arvestatavas tegevusajajas (-aastas) peale Eesti H.-liidus vahetult registreeritud õpingide, kus on võetud aluseks õpingide normaalne tegevushooaeg, on teised org-id esitanud andmed kalendriaasta (1938) kohta. Sellest juhtub siis ka, et mitmel juhul on arvestatud õpinge, mis Eesti H.-liidu andmeil töötasid tegelikult eelmisel tegevusaastal, s. o. 1937/38. a. ja kõnesoleval aastal oli tegutsemast hoopis lakanud.

Nende asjaolude tõttu on tegelikuks vajaduseks ja org-ide vahelise õpingide nõukogu lähimaks ülesandeks 1) õpingide aruandeaaja ühtlustamine ja 2) vastavate andmete esitamine õpingidelt keskusele vahetult ühtlase aruandelehe täitmise teel.

(Järgneb).

E. O.

Raamatukoguhoidjate kongressilt

Eelmisel kuul oli Tallinnas üleriigiline raamatukoguhoidjate kongress, millest võttis osa ligi paarsada raamatukogunduse tegelast. Pärast haridusminister A. Jaaksoni tervitussõnavõttu esinesid referaatidega A. Leinjärv — Avalike raamatukogude päevaküsimusi, A. Sibul — Keskraamatukogude võrk, A. Jõulmaa — kuidas muuta raamatukogud maa kultuuri keskuseks, E. Oja — Seltskondliku isetegevuse osa raamatukogunduses ja H. Mugašto — Raamatuvaliku küsimusi lugeja seisukohalt.

*

Ettekannetele järgnesid huvitavad ja sisukad läbirääkimised, millest järgnevas toome lühimärkmeid.

E. Tasa: Raamatutega tuleks üheaegselt trükkida ka raamatukaardid ja kataloogikaardid, kus oleksid trükitult vajalikud andmed raamatu kohta ja kus oleks koguni liik ära määratud, et vältida eksimusi ja lahkuminekuid kataloogimise alal. Teeb ettepaneku, et kongress tunnistaks selliste kaartide trükkimise vajalikuks.

Raamatukogu juhataja kutse asjas avaldab sõnavõtja soovi, et 1926. aastal Haridusliidu poolt korraldatud raamatukoguhoidjate kursuse tunnistuste omanikele võimaldataks ühtlaselt E. Raamatukoguhoidjate Ühingu ja Haridusministeeriumi poolt porraldatud kursustest osavõtjatega kutse saamine pärast vastavat praktikaaega.

A. Sibul kurdab, et eelkõneleja poolt nimetatud kaartide trükkimine on olnud korduvalt ühingu päevakorras, kuid ei leiduvat neile kirjastajat.

E. Oja ei poolda selliselt valla keskraamatukogude ellukutsumist, nagu A. Sibul seda oma ettekandes mainis, kus kõik teised kogud muutuksid lihtsalt ühe harukogudeks. Tegelik elu räägib selle kahjuks. Iseseisvad kogud, muutudes keskraamatukogule alluvaiks harukogudeks, kaotavad oma iseseisvuse ja muutuvad seetõttu passiivseks. Sageli halb keskkogu on koguni takistuseks harukogude tegevusele. Kui kogu on iseseisev, siis raamatukogunduse asi on ka kogu tegelastele ja seltsiliikmeile palju südamelähedasem ja raamatukogu eest hoolitsemine ning kogu tarvitamine on palju elavam.

Võiks küll toimuda raamatute vahetamine valla piires asuvate iseseisvate raamatukogude vahel, see toimuks juba üheõigusluse alusel ja vabatahtlikul kokkuleppel. Näiteks valla piires asuvate raamatukogude juhatajad tulevad ühisele nõupidamisele raamatute ostmise hooaja eel ja koostavad nimekirja, milliseid raamatuid mingi kogu ostab ja määravad isegi ära ka vastastikuse laenutamise korra.

A. Mollart: Ettekannetes kõneldi omavalitsustegelaste ja raamatukogu-juhatajate koostööst, kuid kogujuhatajaid ei kutsuta isegi neile omavalitsuse koosolekuile, kus arutatakse raamatukogude küsimusi ja millest raamatukogu-juhataja osavõtu näeb ette isegi seadus. Nii on raamatukogu-juhatajail raske sel alal oma poolt koostööks midagi ära teha. Selles asjas oleks vaja omavalitsusi korrale kutsuda.

H. Mugašto - Johani teeb A. Lein-

järve ettekande sisulise külje kohta mõningaid parandusi, näidates, et statistikat ei saa alati võtta puhta kuljana. Nii näitab statistika, et seisame oma raamatukogude koostise poolest päris eeskujulikul järjel ja nagu oleksid kogud raamatutega küllalt hästi varustatud. Kuid sisuliselt ja tegelikult on pilt hoopis teine. Meil on kogudes palju vanu raamatuid, mis ajast ja arust läinud ja mis tuleksid kohe kogudest kõrvaldada.

Nii et statistika järele on raamatuid kogudel küllaldaselt kuid tegelikult on nendest nappus. Nõrgast koostisest on sõltuv ka laenutamise mädalus. Iga kogu peaks aastas olema loetud läbi vähemalt kolm korda. Tartumaal ühes kogus, kus andmete järele 2000 köidet, on loetud raamatuid aasta jooksul ainult 700. See näitab, millist puhastustööd nõuavad meie avalikud raamatukogud — arhiivi kasuks.

H. Summer: Tuleks välja anda vastav käsiraamat raamatukogu-juhatajale, kus ka raamatukogunduse meetodilised ja pedagoogilised küsimused leiaksid käsitlemist.

M. Roots nõuab ka raamatukogude „puhastamist“ aegunud raamatuid. Toob näite ühest suuremast Järvamaa raamatukogust, kus viidi läbi korralik puhastustöö arhiivi paigutamise näol, ja tulemus olnud see, et kogu loeti läbi aastas 8 korda. Pooldab seda, et raamatukogud peavad jääma seltside juurde ja seltside asjaks, täites sealjuures av. raamatukogu ülesandeid. Omavalitsuse raamatukogudel ei ole neid paremusi, mis seltside juures asuvail kogudel sageli on, sest viimaste lugejaskond on oma kogule palju lähedasem.

A. Lint: Av. raamatukogude seadust tuleb kindlasti muuta ja esijoones selles osas, mis räägib riigi ja omavalitsuse toetusest. Seaduses märgitud kaks marka tuleb muuta nii: 5 senti elaniku kohta. Siis saavad ka raamatukogud hädavajalikku muretseda.

(Järgneb.)

Populaarteaduse populaarsusest

Tõsi tõeks ja nali naljaks, mõlemiti on küsimust „Arengu“ veergudel käsitletud! Minu sõnavõtt ei taha kaugeltki olla vaidluse korras, vaid pigem mõtete lisandamise korras.

Üht ütlen kohe alguses: vaheldust ilukirjanduse näol ei saa eitada, samuti ilukirjanduse harivat mõju mitte. Võib sageli kohata, eriti maal, lihtseid inimesi, kes ei saa oma hariduskäiku tõestada nimetamisväärsel paberiga, kuid jätvavad päris haritud inimese mulje: isiku ilme, silmavaade on kuidagi ergas, on arenenum tavalisest. Hiljem selgub, et kõigest muust oma miljöös need inimesed erinevad ainult sellega, et nad toovad ja loevad avalikust raamatukogust juturaamatuid. Ilukirjanduse lugemise juures nad vahest teevad ka vahet, mida lugeda ja kuidas lugeda. Kui aga asja enese pärast käsitlen siin kogu aeg ainult populaarteaduslikku kirjandust, siis olen kaugel kallakust, et „Tõde ja õigus“ ei tee põldu rammusamaks.

On kindel, et paljud n.n. populaarteaduslikke raamatuid meie raamatukogudes võiks olla olemata. Nad on n.-ü. omaaegsed. Neid on tarvitatud vae, praegu neid üldse ei tarvitata, hästi hoituna nad seisavad kogus, neid ei saa maha kustutada, ennem tuleb neid annetustena kirjastuste inventuuride puhul juure. Siia kuuluvad: „Algusõpetused inimese keha ehitusest ja tegevusest“, „Suur jõud ja kuidas seda omandada“, „Metsarohutudega värvimise õpetused“ jne. (Viimasel on küll praegusel momendil eeldusi minna jälle hinnatavaks.)

Järgmise paratamatusena tuleb võtta nähtust, et paljudel teadusharudel ei ole rahva hulgas läbilöövust. Olgugi et ala ise on enimal määral eluline, selle ala raamatud lihtsalt seisavad. Näit. kas või kasvatusküsimused — maainimene on enam huvitatud noorlooma kasvatamisest, inimeselaps jätakse ise kasvama. Kui nii osa populaarteaduslikke alasid ei ole n.-ü. populaarsed,

siis on alasid, mis ei tarvitse olla kuigi ladusalt väljendatud, kuid köidavad rahva huvi igal juhtumil. Need on alad, mis on kuidagi salapärased või ebamäärased. Populaarteadusest huvitavad esijoonel raamatud spiritismist, kosmograafiast, maateadusest ja ajaloo, ühesõnaga — kõik, mis annab tegevust kujutlusele. Aga kas see ei jõua ringiga tagasi meie lähtepunkti, et huvi on köidetud sellega, mis on sugulane luulega, s.o. jällegi — ilukirjandusega?

Ei saa ütelda, et rahvast huvitaks ajalugu või maateadus otsekohe kui teadus — need huvitavad teda eeskätt kui matka- ja ajalooline jutt. Mida reaalteaduslikumaks ja konkreetsemaks läheb mingi teos, seda vähem ta huvitab — psühholoogia ei huvita enam nii palju kui spiritism. Ja nii ei otsi lihtsemeelne lugeja raamatust mitte niivõrd sisu kui sündmustikku. Ja kas siin ei muutu tavalise „mineva“ pop.-teadusliku ja ilukirjanduse mõjuvahe võrdlemisi tähtsuse tuks? Mõlemad jäävad kuidagi üldiselt arendavaks, kuid mitte praktiliste teadmiste andjaks. Seepärast ei kujutaks nagu ette n.-n. „tarbekirjanduse“ vajadust.

Kuid on ju vaja, et rahvas ammutaks enam teadmisi ja neid rakendaks. Siin peab mainima, et meil puuduvad paljudel aladel head kavakindlad ja käepärased raamatud, kas või näiteks üldvajalises matemaatika osas, milles meid teenivad vaid kalendrisabad.

Rakendamispuudus ja mõtlemislaiskus — eks see ole omamoodi „konservatiivsus“? See Juh. Liivi: „Kas teha lahti või ei teha“ — ei taheta vaevuda. Kindel on aga, et teadlik kirjanduse kasutamine nõuab kõigepealt vaeva ja teisest küljest, ka oskust. Vaevumine on aga samuti kasvatusküsimus kui on kasvatusküsimus harjumus ja tarve „läbikäimiseks raamatutega“. Peab ütleva, et me siin palju ära teinud ei ole, sest meie koolikasvatus on olnud ja on edasigi ikkagi peamiselt ilukirjanduslik. Kui

uuemais lugemikes leidubki erandeid, siis ei tähenda see, et need palad esijoones rakendatakse. K. A. Hindrey „Väike ürgvane“ seisab emakeeletunnis alles sfinksina: mida temaga teha, kuidas ja millisest seisukohast teda käsitleda?

Et maal üldse loetakse vähem kui linnas (8% ja 15,8%) pole ime. See ei saagi teistsiti olla, kui võtame arvesse raamatukogude kättesaadavuse nii vahemaa kui ka väljandmise sageduse mõttes, samuti ruumidegi suhtes. Siia lisandub veel, et maakogud ei suuda oma sisaldavusega kõiki nõudmisi rahuldada. Siis veel üks asi: põhjalikumat vajadust raamatu järele ei saagi kogu rahuldada sest alatiseks kasutamiseks peaks asjaosaline selle raamatu endale ostma. Nii jääb raamatukogu neiks üldhuvi rahuldavaiks raamatuiks, mida vajatakse ühekordseks tarvituseks.

Lugejate hulga vähesuse üle meil ei saa nuriseda (Soome — 9,9%; Eesti — 10, 3%; Daani — 11,5%), kuid see ei õigusta meid sugugi arvama, nagu oleks kõik tehtud. Meid kohustavad meie ülesanded! Kui üht mainisime — pop.-teadusliku kirjandu-

se tarvitamise kasvatamise vajadust koolis — siis vabaharidustöös kui rahvakasvatuses on see hariduslikele organisatsioonidele enam kohustatav. Seltsidele jääb ülesandeks raamatukogude tegevus oma tegevuskavas asetada sellele väärtuslikule kohale mida nad tõeliselt peaksid kandma, mitte aga pidama neid kuidagi jalus lohisevaks. Raamatupropaganda on juba isegi küllaldane ülesanne seltskondlikule organisatsioonile, kui seda võetakse tõsiselt, rääkimata lugejate organiseerimisest raamatuid läbitõotavaiks gruppideks õpiringide näol, millega on juba mindud palju-palju selles suunas edasi. Või võtame väljajõudmise traditsioonile, et meie seltskondlikes kooskäimistes, klubilaadilistes ajaveedetes ja läbikäimistes ja õpiringiliselt organiseeritud mõtetevahetuses raamat oleks nende keskel, kuid mitte laialivalguv kavatu tegutsemine.

Käesolevas on „mõtete lisanduse korras“ paljusid küsimusi puudutatud, kas või linnulennult, ja jääb tõesti koos hr. J. Uustaluga soovida, et nende juure taas pöördu-taks üksikasjalisemalt.

Noorsugu ja vabaharidustöö

Kutseliste vabaharidustegelaste kokkutulekul kõneles HM Vabahariduse ja Noorsoo Osakonna direktor J. Vellerind noorsoo kasvatamisest ja arendamisest organisatsioonide kaudu ja vabaharidustööst. Toome sellest katkeid alljärgneva kokkuvõtteks, kuna referaadis puudutatud küsimused huvitavad ka meie laialdasemat vabaharidustegelaste peret.

*

Riik on kõrgem kooselu korraldav vorm ja inimene selles vähim iseseisvalt tegutsev element. Riik tahab olla igavene. Ta haarab kõik oma juhtimise alla. Inimeste kooselu riiklik vorm on saanud paratamatuks ja on kujunenud peamiseks ühiskonna elu korraldajaks ja sel alal suunahoidjaks.

Kas on tähtsamad üksikisiku või riigi huvid? Sel alal on lahkuminevad vaated,

mõlemal voolul on omad seisukohad. Üksikisiku ja riigi huvide vastastikku seadmine on tekkinud vaid vaidlulist, arenenud isiksused ja riigi sihid ei või olla vastolus. Riik ei saa ju olla ilma isiksusteta, samuti ei näe me isiksusi, kes võiksid toime tulla ilma riikliku võimuta.

Siin on loomulik, et ka meie oma noorsoo kasvatases ja vabaharidustöös ei saa mööda minna riigist. Riik peab korraldava jõuna ka siin vahele segama, kus tarvis. Meie riigi põhiseaduses on kindlaks määratud kodaniku õigused ja kohused, mis tulenevad vaid tema kuuluvusest riiklikku ühiskonda. Riiklike korraldustega algabki siin raamistiku kujundamine igale inimtegevusele ühiskonnas, nii ka noorsoo kasvatamises ja organiseerimises ning vabaharidustöö alal.

Noorsoo kasvatamine organisatsioonides on vaid uuema aja vili. Meil on noorsoo kasvatamine ja arendamine organisatsioonide kaudu ja vabaharidustöö arvatud ühte suunda ja üksteise jätkuks, ja seda täie õigusega. Mõlemal on tõukeks inimese oma sisemine tarve ja tung tegutsemiseks enesearendamise otsarbel. See on lahkuminev koolide kasvatuses ja tööst, mis igale kodanikule teatud ulatuses on sunduslik. Kuid tegelikus elus aga ei saa siin selget piiri tõmmata, kus algab üks või lõpeb teine, vaid kokkupuude on tihe. Noorsoo organisatsioonide tegevus on koolide õppe- ja kasvatustöö osaks ning jätkamiseks. Sama on ka vabaharidustöö tegeliku elu järg, sest see on ju ealiselt ja ajaliseltsil vaid nooruse jätk.

Koolide kavad ja tegevus on riiklikult korraldatud ja kindlaks määratud ja ka noorsoo organiseerimine ja vabaharidustöö on vastavate korraldustega tõmmatud sellesse ühisesse kasvatuslikku süsteemi, jättes aga sealjuures tegevuse aluseks isiku tungid ja huvid. On loomulik, et riik, korraldades neid alasid, ei või lähtuda vaatekohtadest ja mõtetest — mis oleksid vastu või lõhkuvad riiklikule ühiskondlikule korrale ja ehitusele endale. Kui meie põhiseaduses üteldakse, et kasvatus ja õpetus kõigis õppeasutisil peab meil toimuma Eesti riikluse vaimus, siis on loomulik ja enesestmõistetav ka nõue noorsoo organiseerimise seaduses, mis kõlab nii: noorsoo organiseerimine peab toimuma 1) riiklikel sihtidel, 2) kasvatuslikel põhimõtetel ja 3) rahva elulistes huvides. See on alussuund noorsoo organiseerimises, mitte muud ideelised, maailma-vaatalised või kutselised sihid.

Tekib küsimus, millega peab siis täituma see noorte kasvatamine ja elule ettevalmistamine organisatsioones?

Noorsoo organisatsioones peavad leiduma samad põhimõtted mis valitsevad perekonnas, koolis ja — võiks ütelda — kogu ühiskonnas. Üldsuunaliselt on noorte rakendamisel esiplaanil riiklikud huvid, kuid üksikisiku arendamise seisuko-

halt on tõstetud esile isiklise. Noorsoo organisatsioonid peavad kaasaaitama töökuse süvendamisele. Noori tuleb lähendada täiskasvanuile ja anda neile juba varakult vastavaid ülesandeid, eriti aga riigikaitsealises küsimuses. Noorsoo organisatsioonide töö peab olema pidev ja ülesehitav.

Noorsoo organisatsioonide ülesanded oleksid järgmised:

1) Terve ja tugev organism, nii vaimseltsil, kehaliselt kui ka kõlbliselt, ning et noor seda arendaks isetegevvalt oma mängu- ja tegevustungiga.

2) Riigikodaniku kasvatamine, kes oleks Eesti riigi ehitajaks ja hoidjaks. Selleks tuleb noor rakendada ta võimete kohaselt tegevusse, et ta kasvaks suuteliseks oma isiklikku elu korraldama ja et tal areneks armastus oma kutsetöö vastu, et tal tõuseks elumõte ja ta leiaks koha ühiskonnas. Teiseks tuleb noor rakendada riikiikele ja rahvuslikele üritustele juba aegsasti, nii moodustab tiheda koostöö üks sugupõlv teise järele.

Kas on need põhimõtted rahuldatud? Ideelisest küljest ei ole ühelegi organisatsioonile midagi ette heita. Teisiti on aga lugu praktiliselt — tegevusvormide leidmisega. Seda aga on siiski eriti vaja, et tööl oleks tulemusi.

Liig varajane noorte haaramine ühesuunaliste organisatsioonide juure ei ole hea. Noortel peab olema enne teatav üldine tasapind, mille osaliseks peavad saama kõik noored. Peaks kujunema teatav põhiorganisatsioon, millest kõik noored käiksid läbi (nagu algkool teistele kooliastmeile). Sel põhiorganisatsioonil peab olema riiklikult korraldatud alus. Põhiorganisatsioon ei tohiks kuuluda ühegi teise organisatsiooni alla, kiil aga koostöösse. See haaraks peamiselt algkooliealisi noori, nii 16—17-aastani. Hilisemal aastail noored siirduvad siis oma erija huviala organisatsioonesse.

Raskem on aga korraldada küpsema noorsoo tegevuse juhtimist. Ka siin on arvatud, et on tarvis koondada ja koordineerida. HM pole seni küpsema ea noorsugu

haaravate organisatsioonide koordineerimise alal veel midagi ette võtnud, sest ennem tuleks alus luua nooremate koondamisega vastavasse põhiorganisatsiooni ja seega nende tegevus koordineerida ja kasvatus ühtlustada. Vabaharidustöö oma otseses sisus haarab just seda küpsemat noorust ja nende organisatsioonide tegevust.

Üleskutse.

19. nov. k. a. saab meie tuntumaid proosakirjanikke E. d. Hubel-Metsanurk 60-aastaseks.

Kirjanike- ja ajakirjanike koondis, ÜENÜ, Eesti Haridusliit ja teisi keskühinguid ning asutisi on asunud ühiselt nimetatud juubeli laiemal pühitsemise organiseerimisele.

Palume kõiki Eesti Haridusliidu liikmeid kohtadel juubelpühitsemisele kaasa aidata selleks organiseerides M. Metsanurga austamisaktusi, kirjandusõhtuid juubilari teostest, etendada tema näidendeid jne.

Eesti Haridusliidu Juhatus.

Teadaanne.

Käesolevaga teatame, et E. V. L. korraldab 29., 30. ja 31. okt. s. a.

VÕIMLEMISE JA RAHVATANTSUJUHTIDE PÄEVA

koos rahvatantsude kursusega.

Ülesandmine toimub Eesti V. Liidule Tallinn, Harju 48, 6 (pk. 70 — tel. 444-28) sellekohasel sooviavalduse lehel hiljemalt 23. oktoobriks.

Kohalesõiduks Tallinna võimaldatakse 33% hinnaalandust raudteel.

Ühis korteri muretsemiseks puuduvad Liidul võimalused, mis tõttu palub juhatus muretsema seda osavõtjail endil Tallinnas elavate tuttavate — sugulaste juures. Päevadest ja kursusteks osavõtuks ülesand-

Vabaharidustöö on seoses enamasti inimese vaba ajaga. Vaba aja kasutamine on vabaharidustöö sel määral, kuivõrd seda just kasutatakse enesearendamiseks. Kõike ei saa vabaharidustöös kavada ette kirjutada, vaid suur ülesanne asja sisustamises lasub just kutseliste vabaharidustegelaste õlgadel.

Mitmesugust

nuile teatatakse odavamahinnaliste ööbimisvõimaluste leidmiseks vastavate asutuste aadressid.

Päevadest ja kursustest osavõtjail tulla pühapäeval, 29. okt. s. a. kell 09.—10-ni registreerimiseks ja üksikasjaliste juhiste saamiseks S. Kloostri tänavale G. Adolfi Gümnaasiumi võimlasse.

29. okt. päevast osavõtt on kõigile tasuta ja soovitav ka organisatsioonide tegelastele, kuna selle päeva jooksul tulevad käsitlemisele võimlemise ja rahvatantsu põhilised küsimused.

Rahvatantsu kursusest 30. ja 31. okt. osavõtta soovijail tuleb tasuda Kr. 1.50 osavõtjail registreerimisel G. Ad. Gümna. Võimlas.

Riietus 29. oktoobril on tavaline, kuna 30. ja 31. okt. rahvatantsu kursusest osavõtjail tuleb võtta kaasa kerge rõivastus tantsuks ja tuhvliid (võimlemise kingad), kuna tänavakingades kursusest osavõtt pole lubatud. Pärast tunde on pesemise võimalus, milleks võtta kaasa seep ja rätt.

Ülesandnuile saadame aegsasti enne väljasõitu kodukohast, erinformatsiooni päevakava, raudteesõidu, korteri jne. kohta.

Raamatunädal.

Käesoleval aastal korraldatakse raamatunädal 25. nov. kuni 4. detsembrini ja kannab nimetust II Raa-

matu-Nädal, lühendatult IIRN. Selle nädala ülesandeks on Raamatu-Aasta ja I Raamatu-Nädala traditsioonide, loosungite ja ülesannete teostamise jätkamise ning meie kui väikerahva kultuurilise ja vaimse tugevuse ning ühtehoidmise tähtsuse rõhutamise.

Käesoleval aastal tõstetakse eriti esile raamatukogude (avalikud, koolide ja era) täiendamise, koduste raamatukogude asutamise ja ilukirjanduse kõrval senisest rohkemal määral populaarteadusliku ja rakendusliku kirjanduse levitamise küsimused.

IIRN patrooniks on Haridusminister. Nädala Üleriigiline Keskus asub Haridusministeeriumis „Eesti Raamatufondi“ juures. Keskuse moodustavad järgmiste keskasutiste ja keskorganisatsioonide esindajad: Haridusministeerium, E. Haridusliit, E. Maanaiste Keskseits, E. Naisliit, E. Karskusliit, E. Kirjanike Liit, E. Kirjastajate Keskühing, E. Kirjastuste Liit, E. Raamatufond, E. Raamatukauplejate Ühing, E. Raamatukoguhoidjate Ühing, E. Trükitöösturite Ühing, E. Õpetajate Liit, Kodumajanduskoda, Riikliku Propaganda Talitus, Riigi Ringhääling, Tallinna Kirjanike Ühing, ÜENÜ Keskjuhatus ja Ülemaaline Maanoorte Ühendus.

Nimetatud asutuste ja keskorganisatsioonide esindajast moodustatud Peakomitee valis II Raamatu-Nädala Juhatuse järgmises koosseisus: E. H. Hubel (esimees), A. Leinjärv (abiesimees), J. Jaik (sekretär), E. Oja (abisekretär), A. Meikop (abisekretär), E. Sihver (laekur), M. Jürna, A. Kiviste, V. Horm, J. Saarsoo ja H. Rajasaare.

Raamatunädala tegelikeks korraldajaiks ja läbiviijaiks kohtadel on seltskondlikud organisatsioonid, koolid, raamatukogud ja kohalikud omavalitsused, kusjuures algatus kohaliku komitee kokkukutsumiseks on pandud vallavalitsustele. Vallavalitsused saavad vastavaid juhtnööre maakoolivalitsustelt.

Maakoolivalitsuste ülesandeks on II Raamatu-Nädala üldjuhtimine ja organiseerimine oma koolivalitsuse ringkonnas, välis-

kõnelejate organiseerimine ja kohalesaatmine ning kohalike rändnäituste korraldamine.

Kuna II Raamatu-Nädala esimene püüha-päev on surnutepüha, mil avalikud ettekanded keelatud, siis tuleksid korraldada nädala avaaktused laupäeval s. o. 25. nov.

Üleriigilist üritust on märkida: 1) IIRN avaaktuse raadioülekanne „Estonia“ kontsertsaalist 25. nov.; 2) üleriigiline raamatunäitus ühes raamatuloteriiga Tallinnas Kunstihoones ja 3) raamatunäituse avatähtsuse raadioülekanne 25. nov.

IIRN tegelik hooldamine ja läbiviimine sünnib kohtadel kõigi organisatsioonide, asutuste ja üksikisikute, nii täiskasvanud kui ka noorte, koostööl. Siia kuuluvad:

a) Aktused ja selgitus-kõnekoosolekud.

b) Lavastused (dramatiseeringuist), kirjanduskohtud, kirjandusõhtud, raamatute tutvustamisõhtud.

c) Kultuuritegelaste austamine, nagu autorid, eriti juubilarid (J. Hurt, A. Haava, M. Metsanurk), üldtuntud kui ka kodukoha tegelased, suuremate raamatukogude omanikud, agaramad lugejad.

d) Pideva raamatukogude ja lugemislaudade kasutamise organiseerimine — lugejate värbamine, lugemisringide algatamine, õpiringide ellukutsumine.

e) Raamatukogude ja lugemislaudade majandusliku külje kindlustamine, raamatute kinkimine ja annetamine, tellimis- ja müügipunktide soetamine.

Eriline rõhk pandagu just populaarteaduslikule kirjandusele.

Kuigi Eesti Haridusliit saadab kõik oma vastavad tööpäevad IIRN puhul liikmesorganisatsioonide juure kohtadele ja püüab hankida lisajõududegi, siiski on sellest vähe ja arusaadavalt jääb pearaskus kohapealsele tegelasile. Sellekohaselt tuleb aegsasti organiseerida kohapealsed jõud ja leida võimalusi vastastikuseks tegelaste ja ettekannete vahetuseks kui ka ettevõtete sisustuseks. Soovid välistegelaste saamiseks palume esitada Eesti Haridusliidule.

ÜLERIIKLIK KURSUS ORGANISAT- SIOONIDE TEGELASTELE.

Alates 14. novembrist korraldab Eesti Karskusliit Tartus 10-päevase ülemaalse kursuse mitmesuguste seltskondlike organisatsioonide tegelastele, ja teistele asjast huvitatutele, kes soovivad tutvuda alkoholismivastase võitluse tööviisidega kui ka muu seltskondliku töö aladega. Kursus toimub Tartu Kristliku Noorte Meeste ühingu ruumes.

Õppetöö on jaotatud praktilisteks harjutusteks ja loenguteks. Eriti suurt rõhku pannakse praktilisele osale. Selle osa kavas on klubilise tegevuse korraldamine koos tegelike klubiõhtutega kursuslastele, kõne- ja deklamatsiooni-harjutused, rahvatantsude, sportlike ja seltskondl. mängude harjutused, õpiringitöö ja mahlavalmistuse. Rohkesti on varutud aega ka läbirääkimisteks. Kokku on praktilisi tunde 35.

Loengute osas (22 tundi) käsitletakse alkoholismi põhjuste ja karskustöö metoodika ja taktika küsimusi, harjumuste ja kommee psühholoogiat, kooskäämiskohtade ja klubilise tegevuse tähtsust ja rakendamist karskus- ja haridustöös, karskusliikumise suurtegelaste elulugusid, eetilist eluvaadet ja karskust, alkoholismist esteetika seisukohalt.

Korraldatakse ka mitmesuguseid õppekäike, omavahelisi õhtuid jne.

Kursuslased saavad tasuta ühiskorteri (magamistriid omal kaasa võtta!) ja raudteel 33% sõiduhinnaalandust, 50% hinnalandust „Vanemuise“ teatri etendustel jne.

Soovijad teatagu oma osavõtust Eesti Karskusliidule Tartus hiljemalt 10. novembriks. Sealtsamast nõutagu ka üksikasjalikke kavu.

Vanimaid pidevalt töötanud õpinge.

Pikemat aega pidevalt töötanud eesti õpingiks osutub Neeruti õpiring Tartumaal, vaadates tagasi üle 10-aastasele tegevusele.

Õpiring on kutsutud ellu Neeruti raamatukoguseltsi juures 3. jaanuaril 1929. a. Seda asutamiskoosolekut juhatas ja esines põhiettekandega teemal — „Seltskondliku tegevuse vajadusest, sihtidest ja õpingili-

sest enesearendamise tööst“ — praegune Eesti Haridusliidu konsulent Karl Laane, kes tol ajal seminariõpilasena juba tegutses õpiringi küsimustega. Nimetatud asutamiskoosolekul arutati ka õpiringi kodukorda ja tegevuskava. Liikmemaksuks määrati 25 senti. Õpiringi liikmeks otsustas astuda 23 isikut.

Asutamisest peale on õpiring töötanud peamiselt üldkõneõpingina. Mõnedel aastatel on ring moodustanud ka eri tegevusrühmi (-ringe), nagu näitekunsti, kirjanduse, spordi- ja keelterühm. Õpiringi juhatajatena on pidevalt töötanud kohalik koolijuhataja Jüri Saar ja õpet. Elo Ott, lühemat aega Aug. Mägi.

Õpiring on tegutsenud suures osas loenguringina, kusjuures ettekannetega on esi-

Neeruti õpiring Tartumaal.

nenud eeskätt kohalikke haritlasi. Osavõtt õpiringi töökoosolekust on üldiselt olnud elav ja nende vastu on tuntud huvi ka ümbruskonna elanike poolt. Mõttevahetused on enamasti kujunenud elavaks ja asjalikuks.

Möödunud aastal on N. raamatukoguseltsi juures tegutsenud õpiring ümber muudetud maanoorteringiks, kus selle uute tegevusülesannete kõrval ei ole unustatud ka endisi tegevusavaldusi õpingilise töökorralduse korras. Õpiring on endiselt registreeritud Eesti Haridusliidu juures olevas õpingide keskuses ja tal oli eelmisel tegevusaastal 28 liiget.

*

Mõningaid Neeruti õpingis käsitletud teemasid:

— Kuidas kohtleme oma kaasinimesi? Küla ja linn; mõtteid maa- ja linnaelu vahelkordadest. Noored ja vanad. Kas õigustada moodseid tantse? Missugune tegu on kangelasle? Mida võib iga inimene teha haridusliku taseme tõstmiseks. Praegusaja majanduslikke raskusi ja nende põhjusi. Alkohol ja selle vastu võitlemine. Pärivusest.

Stseen kolmandast vaatusest. Autori lavastus Pärnu „Nooruses“.

Väikelava tööst Pärnus.

Pärnus on kutselise teatri „Endla“ kõrval hoogsalt tegutsemas ka rohkearvuline asjaarmastajate-näitlejate kaader. Need on peamiselt koondunud kohalike noorte ühingu R. N. Ü. „Nooruse“ ja N. Ü. „Koitla“ ümber. Mõlemad nimetatud noorteühingud korraldavad vaheldumisi hooaja vältel peagu igal laupäeval kohaliku saksa seltsi „Kodanike Klubi“ saalis etendusi. Mõlemal ühingul on teatriringe juhtimas alatised näitejuhid ja ka tegelaste kaader on püsinud juba aastaid enam-vähem suuremate pereheitmisteta. „Nooruse“ teatriringi juure on koondatud rohkesti tasulisi jõude ning siin on töösse rakendunud ka mitmed Pärnu end. töölisteatri näitlejaid. Mõlema ühingu repertuaaris on viimasel ajal esinenud rohkesti ka kutseliste teatrite tükke. On püütud esitada igat paremat komöödiat, mille lavastamine tegelaste rohkuselt ja dekoratsioonidelt ei käi üle jõu. Käesoleva hooaja avas „Nooruse“ teatriring L. Talimaa „Saadana teedega“. Nimetatud komöödiat esitati ka Petseri tuleõnnetute heaks korraldatud

etendusel, millise üritusega suudeti Petserisse saata üle saja krooni. Järgnevalt on kavas A. Antsoni „Kosjatalu“, L. Talimaa „Hirmuöö Veskimäel“, R. Siigi dramatiseering „Sõdur Šveigi seiklused“, Luts-Särevi „Kevad“, „Suvi“, jne. Näitejuhtidena tegelevad „Nooruse“ juures end. „Endla“ teatri näitleja R. Siig ja Leo Talimaa, „Koitla“ juures abielupaar Eenmaad. Teatriringide tööd hõlbustab suurel määral asjaolu, et kummalgi seltsil on koduruumid, „Noorusel“ isegi oma seltsimaja. Viimane valmis alles mõne aasta eest ja on ehitatud ning sisustatud eeskujulikema ning moodsaima noorsoo-koduna Pärnus. Rohkesti on teatriringid annud külaskäiguetendusi maakonnas, kus mõningates kohtades ollakse alati oodatud külalisteks.

Missugust uudisnäidendit mängida?

Alanud on talvise tegevuse hooaeg ja seisame toodud küsimuse ees. Mul on käes end. Haridusliidu, praeguse k.-ü. „Tarku“ kirjastusel hooajaks ilmunud uudis-

näidendite nimistu. Mu ees on ilmunud uudisnäidendeid arvult 10. Kooli- ja noorsoonäendid on jäetud neist kõrvale.

N-ü. väljapoole võistlust jääb A. Kivikas-A. Annisti „Nimed marmortahvilil“, mis on praegu omal alal kõige parem. Tükis on hingeelu arendamist ja ideede võitlust. Neid võiakse varieerida ja teisiti käsitleda, kuid vaevalt suurema objektiivsusega ühe eestlase poolt. Mängimiseks on tükk kutselise teatri mõõtmeline, kuid tugevamad maatrupid saaksid sellega hakkama, kui on olemas arvukalt meesosalisi ega peeta dekoratsioonides kinni ajaloolisest täpsusest.

Teine teatritükk on H. Vuolijoe „Niskamäe leib“. On olemas maatruppe, kelle jõud küündis „Niskamäe naisteni“. Nende jõud küjünib ka „Niskamäe leivani“. On huvitav, et tüki esmalavastus oligi maal — Valgu h.-s. Uusi osalisi on tarvis 5, kellest 4 kuulub kõrgemasse kihti. Maategelasil nende kujutamine ei ole lihtne ülesanne. Kui „Naistes“ keerutasid tolmua valikkuses Aarne ja koolipreili, siis „N. leivas“ sellele vastukaaluks vembutab Marta, kuna Aarne eemal olles on kiindunud kodumulda. Olukorra peab päästma jälle kõikvõimeline vanaperenaine. Kuid need ja teised arutlused ei kuulu siia. Tükki aga makstab mängida ja see ei kuulu kergekaaluliste hulka!!

Teised ülejäänud on kergesisulised rahvatükkid, kui soovite — Mikumärki-koolkonna jätkamine. Üldiselt peabki rõõmustavalt tähendama, et dialoog on võtnud tublisti kooli. See on palju arenenud ja elavnenud. Sisu alal on kõigil tükkidel ühist selle poolest, et neid kõiki läbib kaalukas osas armastus. Armastusega näidendi seisukohast võib leppida, kui aga mängijad ei hakka temaga üle pakkuma, et mitte ei kujuneks sellane olukord nagu tummfilmi mitmemetriiliste suudlustega, mida „moraal“ hakkas saalist heliliseks muutma.

Võib ju veel vaielda tükkide ülesehitustehnika üle, nagu intriigi ladusus või kunstlikkus, sõnastuse rohkus ja olukorra-seletused lavalt, kõrvalosaliste sõnadeta jätmised ja nn. „publikusse rääkimised“ j. t., mida

tuleb ette igamöödulisel autoreil ja igakalululis teoseis, kuid need on ikka ja alati olenevad lavastaja mõõdutundest. Kuipalju läheb kohalikule publikule mängu kaduma, kui taibukad on kuulajad-vaatajad ja misuguse võimega on mängijad, sellekohaselt töötab lavastaja režiipliats. Üht olgu aga öeldud: kuigi tükk on kergesisuline, siis see ei tähenda, et lavastuse väljatöötus olgu kergekäeline.

Asumegi üksikute juure. A. Blumthali „Töölaagripaos“ — komöödia 4 v., naisosalisi 7, mehi 6; lava: taluõu. Tükis on rikkalikult terava piirjoonega joonistatud tüüpe ja ladusalt keeltki — otse tüüpide galerii. Truppidele hea materjal karakterkujude loomiseks. Tükk on hea selle poolest, et teda võib vähese vaevaga n.-ü. oma käe järgi seada, korraldades mõnd iseloomu või etteaste koosseisu või etteastete järjestust selle järgi, mida või keda tahetakse panna mängu „naelaks“.

Võib-olla see on liialdus, kuid tekkis koguni niisugune veider mõte, et kas ei annaks — asudes pliatsiga tüki kallale — korraldada nii, et võiks panna kogu selle ilusa tüüpidepuketi töölaagripakku? Ühekordse tutvumise järele ei tea seda kindlamini väita. Võib ütelda, et tükk igatahes „laseb end mängida“.

(Järgneb.)

H. L.

Noorus.

Kes hõisates rõõmul käib
ja tulvil täis teoiha seisab;
kes tõttab lootuste väljadele
ja ihkab valgusepõldudele;

kes kõrgeid sihte vallutab
ja halba, inetut vihkab,
kes murrab pahede painavad ikked,
katki kisub inetuse ahelad...

— See on kõikvõimas noorus,
me paremate püüete tegudeks saamise
[lootus.

E. Rohtla,

(Kärgula õpiring Võrumaal.)

Edukaks vabaharidustöö korraldamiseks
on vajalised vastav

kirjandus ja tööjuhised

Vabaharidustöötegelased,

tellige ajakiri „ARENG“!

„ARENG“ ainsama puhtvabaharidustöö ajakirjana toob järjekindlalt mitmesuguseid kirjutusi ja juhiseid vabaharidustöö aladelt ning kajastab püüdeid ja tulemusi kohtadel. „ARENKU“ aastatellimus maksab Kr. 2.—, õpiringidele Kr. 1.50.
Tellida saab ka seniseid aastakäike.

Õpiringide juhise kavu:

Hind à 10 senti.

R. Kangro-Pool: Seltskondlik kasvatus
J. Kents: Eesti maateadus
Karl Otto: Häädamine
Albert Üksip: Lavakunst
Aleksis Prima: Aiandus
A. Juhanson: Põldtaimekasvatus
K. Randma: Talumajapidamise korrastus
Aug. Muuga: Eesti loomakasvatus
A. Juhanson: Maaparandus ja heina-karjamaakultuur
Jaan Rummo: Kõneosavus
A. Juhanson: Põllutööriistad, maaharimine ja väetusõpetus
A. Susi: Eesti Ajalugu
A. Elango: Kodune kasvatus
Karl Mihkla: Eduard Vilde elu ja looming

Hind à 25 senti.

Karl Laane: Eesti Kirjandus (ühes tööjuhistega)
Alfred Saul: Pärivus
R. Paris — K. Laane: Kodukorraldamine (ühes tööjuhistega)
A. Rannes: Rahvamajandusõpetus (ühes tööjuhistega)

Tellida saab Eesti Haridusliidust, saates raha kas postmarkidena või postli jooksva arve nr. 90 kaudu.

Õpingid — registreerige end kõik õpiringide-keskuses Eesti Haridusliidu juures!

Kõigil õpingidel on võimalik **tasuta** kasutada E. H-liidu **õpingide laenuraamatukogu**, kus leidub kirjandust vastavalt ilmunud õpingide aine-kavadele.

EESTI HARIDUSLIIT
Tallinn, Uus 2, telefon 452-64.

K/Ü. »TARVIKU«

kirjastusel 1939. a. ilmunud

NÄIDENDID

- „Adam ja Eeva“ — E. Vaigur — N. Mangala. Igapäevane lugu 5 pildis.
- „Ema jutustus“ — Johannes Madar. Noorsoonäidend 3 vaat. 4 pildis.
- „Hirmuöö veskimäel“ — Leo Talimaa. Nali 2 vaat.
- „Moodne kihlus“ — E. Laidsaar. Komöödia 3 vaat. 5 pildis.
- „Muistne kuld“ — Hell Maran. Muinasjutt 2 pilti eelja järellooga.
- „Nimed marmortahvil“ — A. Kivikas ja A. Annist. Dramatiseering 3 vaat. 7 pildis.
- „Niskamäe leib“ — H. Vuolijoki. Näidend 3 vaatuses.
- „Ojamo“ — N. Mangala. Näidend 2 vaatuses.
- „Okasmüürlaste linn“ — Hell Maran. Noorsoonäidend 4 vaat.
- „Paradiis Põrgus“ — E. Vaigur. Komöödia 3 vaatuses.
- „Põlevkivikaevurid“ — Hugo Viires. Näidend 4 vaat.
- „Tuli tuleb“ — Arvi Rahula. Muinasaja näidend. (Noortele ja vanadele) 7 pildis.
- „Töölaagripaos“ — K. Blumthal. Kom. 4 vaatuses.
- „Uus programm“ — A. Hallas. Näidend 3 vaatuses.
- „Väikesed vandersellid“ — Ed. Nukk. Noorsoonäidend 3 vaatuses.
- „Üürilaps“ — A. Hanspeter ja N. Mangala. Nali 3 vaat. 4 pildis.